

Offentlighedsteologi i en krisetid

Folkekirken er en del af kriseberedskabet

I denne tid med lukkede kirker er det nærliggende at komme til at tænke på Martin A Hansens "Orm og Tyr", hvor det fortælles, at en lindorm havde lagt sig som en ring omkring kirken og forhindrede folk i at komme ind.

Jeg har tænkt på den historie, når jeg i denne tid sammen med min mor har besøgt min fars grav og efterfølgende gerne ville besøge de kirker, som har haft betydning for min far og os som familie nemlig Birkerød kirke og Hørsholm kirke. Det har desværre ikke været muligt. Det har ikke gjort sorgen lettere at bearbejde – tværtimod. På egne og andres vegne spørger jeg derfor: Var det virkelig nødvendigt at lukke alle kirkerne for offentlig adgang og dermed bryde med en 8-900 årig tradition, at to eller tre kan forsamles i kirken og bede et Fadervor og få lyst velsignelsen? Eller kunne man måske uden problemer have holdt kirken åben hele tiden i det mindste for andagtssøgende?

Vi reagerer som regel med følelsen, filtrerer med fornuften og behersker os med idealet. Men i dette tilfælde fortæller både følelse, fornuft og ideal, at noget halter. Hvorfor kan jeg tage min mor med i et havecenter men ikke ind i kirken for at mindes min far?

Solen har skinnet fra en skyfri himmel en stor del af nedlukningsperioden, det har derfor været muligt at sidde ude i tørvejr og samtale med nærmeste familie. Havde det ikke været tilfældet, så ville kirken i endnu højere grad end nu have været savnet som et vigtigt sted at komme, for at mindes – men også for at sidde i ly for regn og vind med højt til loftet og mulighed for at holde sundhedsmæssig forsvarlig afstand til hinanden. Det er klart, det ville betyde, at der skulle gøres rent dagligt – men der gøres jo også dagligt rent på i butikker og ikke mindst på sygehusene.

Og apropos sygehusene, så har jeg som ledende beredskabspræst oplevet, hvordan der tidligt blev kaldt på kirken til at være til stede på sygehusene. Medens kirkerne lukkede ned for offentligheden, erfarede jeg, at kirken blev betragtet som en del af kriseberedskabet, og der blev efterspurgt en plan for Folkekirkens betjening af sygehusene.

Dét har jeg fortalt lidt om, da jeg i ugen op til påske blev interviewet om kirkens rolle i denne tid. Podcasten kan høres på www.offentlighedsteologi.dk.

Beredschabschefen i Region Sjælland ringede og spurgte mig, om vi i Folkekirkens Katastrofeberedskab var klar til at hjælpe til på sygehusene, hvis der blev brug for det i forbindelse med de forventeligt mange covid19 patienter. På den baggrund tog jeg initiativ til at få lavet en plan for Folkekirkens sygehusberedskab i Region Sjælland i samråd med regionens faste sygehuspræster.

I brevet, der er sendt ud til alle sygehusdirektørerne i Regionen er der bl.a. skrevet følgende: "*Folkekirken betragter sjælesorgssamtaler med indlagte patienter og pårørende som meget vigtigt arbejde (kritisk vigtigt arbejde), som vi udfører i det omfang, det kan tilrettelægges på forsvarlig vis. Præsterne er samtidig til rådighed for personalet for samtaler i denne svære tid og kan tænkes med ved planlægningen af håndtering af bekymrede familiemedlemmer og endvidere at være med til at facillitere "pusterum" for sundhedspersonalet*".

Det har således hele tiden været muligt at få en samtale med en præst – både for personale, pårørende og patienter på covid19 afdelingerne og på resten af sygehuset for den sags skyld.

På den baggrund kan det undre, at der ikke har været enighed om, at kirkerne som minimum burde have været åbne for andagtssøgende, folk der blot vil ind i kirkens rum for at mindes, bede en bøn eller tænke i fred og ro.

Det er blevet sagt, at kirken ville miste legitimitet, hvis vi åbnede op, når så mange andre er lukkede. Men jeg tænker, at Folkekirkens legitimitet ligger et helt andet sted. Den ligger i at være kirke dér, hvor folk er. Være kirke for folket, blandt folket, også i en krisetid.

På ledelsesniveau bliver man nogle gange nødt til at træffe beslutninger, som overtrumfer de følelser som en befolkningsgruppe er grebet af, men bagefter er man nødt til at stå til ansvar for sine beslutninger og være åben for at høre konstruktiv kritik og ikke straks at ville retfærdiggøre sig. Det er moden ledelse. Sagt med nogle ord fra en fin ny bog af Camilla Sløk *Magt og omsorg i det eksistentielle lederskab*: "Lederen står altid i et valg mellem at bruge sin magt til at forsøge at tvinge ting igennem, også i krisesituationer, eller at bruge sin magt til at vise omsorg for mennesker og derigennem vise sig som et menneske med de værdier, han eller hun har".

Når menighedsrådene ikke har haft medejerskab i de første faser af beslutningsprocessen, der har ført til nedlukning af kirkerne i Danmark, så er opgaven så meget desto mere nu at få lokalforankret genopretningsperioden i kirkerne. Vi skal nu både indadtil og udadtil kompensere for, at vi har holdt lukket. Men det skal ske med det store perspektiv for øje – den globale krise.

Ove Kaj Pedersen, manden bag ideen om 'konkurrencestaten' og professor emeritus fra CBS, blev den 4. maj citeret for at sige: "Det hele er ved at skride". Pandemien har sat gang i en krise, der både er økonomisk, politisk og eksistentiel. "Og vi er tvunget til at forholde os til mange flere spørgsmål end tidligere, det være sig af teologisk art, filosofisk art og moralsk art". Ove Kaj Pedersen går så vidt som til at sige, at den her krise kan komme til at revitalisere teologerne, som i væsentlig grad kan være med til forme fremtiden.

Men hvordan det? Ja, det vil tiden vise – et bud på en begyndelse vil være at sige, at teologerne kan stille opklarende spørgsmål og stå til rådighed, når der kaldes på os. Forhåbentlig kan vi være med til at holde samfundet og staten fast på demokrati og ansvarlighed og ånd, også i krisetider.

Det kræver en offentlighedsteologi, der er forankret i hverdagen. Den må have en praksis-side. Og i denne nye situation kan vi med fordel prøve at læne os op ad ideen om kirken som en sjælesorgens kirke. Sjælesorg skal her forstås som omsorg for sjælen, d.v.s. *hele* mennesket – i sorg såvel som i glæde. Sjælesorg kan bidrage til, at vi forstår og erfarer, at vi ikke er alene – heller ikke når Gud opleves fjern og skjult. Nogle forbinder ordet sjælesorg med en blød kirke uden et tydeligt budskab, En kirke som drukner i omsorg, en kirke hvor en ordentlig teologi erstattes af en slags kvasipsykologi. Men det er ikke den form for sjælesorg, jeg plæderer for. Dét vi har brug for er en sjælesorg, som har sans for psykologi og historie og menneskets plads over for Gud. En sjælesorg som altid har en udfordrende side såvel som en bekræftende side.

Kirken som sådan er for os protestanter ikke et helligsted. For som Grundtvig siger: Ordet helliger huset? Men budskabet med en lukket dør og en skilt der siger: kirken er lukket – er ikke til at tage fejl af i en kommunikationskultur som vores. Vi bliver bedømt både på vores handlinger og vores ord.

Det særlige ved kirkebygningerne er, at de ligger der som vidnesbyrd om, at vi ikke er alene, at vi hører til ét sted, hvor vi altid er velkomne. Jesus sagde: "Kom til mig, alle I, som slider jer trætte og bærer tunge byrder, og jeg vil give jer hvile" (Matt. 11,28). Kirkerne bør derfor efter min mening altid være åbne - og måske især i kriser og katastrofer. Dette kræver dog selvfølgelig, at der er opbakning til det fra kirken selv - kirkeministeriet, biskopperne men først og fremmest folkevalgte og præster i de lokale menighedsråd.

Provst og bispekandidat Ulla Thorbjørn Hansen